

**КРИМСЬКА
ПРАВОЗАХИСНА
ГРУПА**

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ СИТУАЦІЇ З РЕАГУВАННЯ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19 В КРИМУ

(16-29 БЕРЕЗНЯ 2020 РОКУ)

ЗМІСТ

1. Акти й рішення де-факто органів влади Криму
2. Обмеження пересування через КПВВ
3. Практика застосування обмежувальних заходів
4. Інформування населення, доступ до необхідних медичних послуг і засобів індивідуального захисту
5. Мова ворожнечі в умовах пандемії COVID-19
6. Висновки й рекомендації

1. АКТИ Й РІШЕННЯ ДЕ-ФАКТО ОРГАНІВ ВЛАДИ КРИМУ

1. Офіційні рішення з реагування на поширення пандемії COVID-19 окупаційні органи влади Криму стали ухвалювати після 16 березня. Проте набагато раніше вже було ухвалено низку нормативно-правових актів органів РФ, на підставі яких де-факто влада Криму могла заздалегідь розпочати заходи з попередження поширення інфекції, викликані новим коронавірусом (2019-nCoV).

2. Як-от, головний державний санітарний лікар РФ 24 січня¹, 31 січня² та 2 березня³ опублікував постанови «про заходи з недопущення завезення та поширення нової коронавірусної інфекції». 10 березня Росспоживнагляд затвердив «Рекомендації з профілактики нової коронавірусної інфекції (COVID-19) серед працівників».⁴

3. 16 березня було ухвалено Наказ Міністерства охорони здоров'я РФ № 171 «Про тимчасовий порядок організації роботи медичних організацій з метою реалізації заходів з профілактики й зниженню ризиків поширення COVID-19», на підставі якого пізніше були запроваджені різноманітні обмеження у лікарнях та інших медичних закладах Криму.⁵

4. 17 березня так званий «очільник Криму» Сергій Аксьонов підписав наказ про запровадження режиму «підвищеної готовності» з метою запобігання поширення COVID-19, що встановив, власне, перші офіційні обмеження в Криму.⁶

5. С. Аксьонов запровадив режим «підвищеної готовності» в Криму з 00 год. 00 хв. 17 березня і до особливого розпорядження, у рамках якого діють обмеження прав і свобод. Зокрема, було запроваджено заборону на проведення дитячих, спортивних, культурних та інших масових заходів, а МВС було доручено з'ясовувати місцезнаходження громадян, «прибулих з неблагополучних територій». Також наказ зобов'язує роботодавців забезпечити контроль за температурою тіла працівників на робочих місцях з обов'язковим відстороненням від праці осіб з підвищеною температурою тіла й організувати заходи з підсилення дезінфекції.

6. 18 березня головний санлікар РФ ухвалив постанову «Про забезпечення режиму ізоляції з метою запобігання поширення COVID-19», що велить вищим посадовим особам «забезпечити ізоляцію усіх осіб, котрі прибувають на територію РФ, тривалістю 14 календарних днів з моменту їхнього прибуття» в домашніх умовах або умовах обсерватора.⁷

7. З 19 березня, згідно дорученню «очільника Республіки Крим» від 19.03.2020 № 1/01-32/1695, звернення громадян приймаються лише в письмовій та електронній формах.⁸

8. 23 березня новим наказом⁹ С. Аксьонова було запроваджено додаткові обмеження: з 23 березня до 12 квітня призупинено відвідування дітьми освітніх закладів з наступним переходом на організацію навчального процесу із застосуванням електронного навчання та дистанційних освітніх технологій.¹⁰ Для учнів 1–4 класів за заявою батьків або законних представників передбачено організацію роботи чергових груп у загальноосвітніх закладах чисельністю не більше 12

осіб. При цьому дошкільні освітні організації продовжують роботу у штатному режимі, а батьки самостійно ухвалюють рішення про відвідування дитиною дитячого садка.

9. 25 березня президент РФ В. Путін оголосив неробочим тиждень з 28 березня до 5 квітня із збереженням заробітної платні.¹¹ Збереження заробітної платні у цих умовах можливо лише для працівників бюджетної сфери.

10. 25 березня наказом «оічльника Криму» № 75-У «Про першочергові заходи підтримки малого й середнього підприємництва Республіки Крим у зв'язку зі здійсненням заходів з протидії поширенню COVID-19» затверджені деякі заходи такої підтримки й доручено міністерствам розробити пропозиції для допомоги бізнесу. Наприклад, документом встановлено, що орендна платня за певними угодами оренди за період з 1 квітня 2020 року до 30 червня 2020 року підлягає сплаті до 20 грудня 2020 року.¹²

11. 25 березня так званий «губернатор» Севастополя додав до наказу від 17.03.2020 № 14-УГ «Про запровадження на території міста Севастополя режиму підвищеної готовності» нові обмеження. Як-от, до 12 квітня заборонено проведення у Севастополі спортивних, публічних та інших масових заходів, дозвільних заходів із кількістю учасників більше 30 осіб, роботу гуртків, секцій, дискотек, нічних клубів, кінотеатрів, басейнів, фітнес-центрів тощо. Роботодавцям рекомендовано перевести, наскільки можливо, працівників на дистанційні форми роботи.¹³

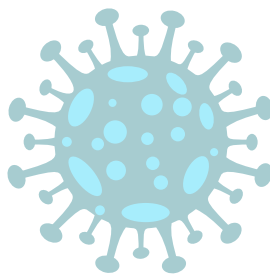
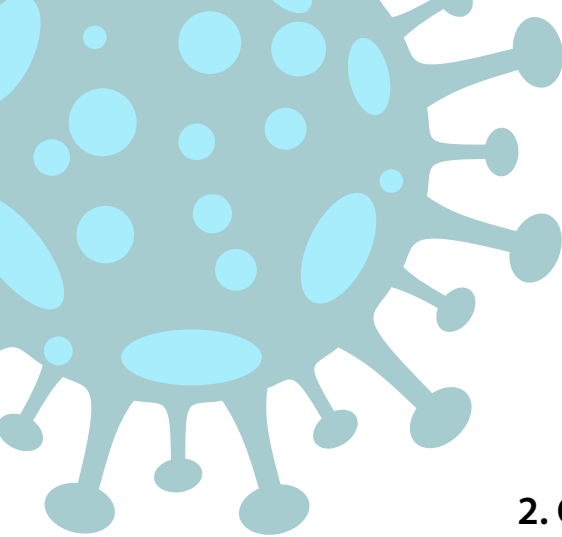
12. 25 березня у Держдуму РФ було внесено проект закону, що передбачає позбавлення волі за порушення «карантинних» обмежень. Наприклад, якщо порушення обмежень призвело до масових захворювань – позбавлення волі на термін до трьох років, якщо викликало загибель однієї людини – до п'яти років; якщо загинуло двоє та більше осіб – до семи років позбавлення волі. До другого читання документ планується доповнити нормами про покарання за поширення неправдивої інформації про COVID-19.¹⁴

13. 27 березня С. Аксьонов додав зміни до свого наказу від 17 березня 2020 року № 63-У¹⁵ й розширив обмеження. Україну було додано до переліку країн, після відвідин яких необхідно самоізолюватися терміном на 14 днів. Заборонено перебування неповнолітніх без супроводу батьків у місцях масового скупчення людей, заборонено виїзд організованих дитячих груп за межі Криму. МВС доручено проведення «рейдових заходів» з метою контролю дотримання заборон.

14. За новим наказом, з 28 березня до 5 квітня призупиняється робота ресторанів, кафе та інших закладів громадського харчування, за виключенням обслуговування на винос і доставки замовлень, салонів краси тощо. Також з 28 березня до 1 червня, власне, призупинено діяльність у туристичній сфері.

15. Обмежено роздрібну торгівлю, припускається лише реалізація продовольчих товарів і (та) непродовольчих товарів першої необхідності (перелік таких товарів затверджений цим наказом) або продаж товарів дистанційно.

16. Аналогічні обмеження було запроваджено у Севастополі наказом №18-УГ від 27 березня 2020 р.¹⁶

2. ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕСУВАННЯ ЧЕРЕЗ КПВВ

17. 17 березня було опубліковано розпорядження Кабінету Міністрів України № 291-р від 14 березня 2020 р.,¹⁷ за яким тимчасово припиняється з 00 год. 00 хв. 16 березня до 3 квітня робота українських КПВВ з Кримом. Громадяни України та їхні родини з реєстрацією місця проживання в Криму спроможні лише в'їхати на півострів, а виїзд для них заборонено. Громадяни України з реєстрацією місця проживання за межами Криму в змозі лише виїхати з півострова, проте їм заборонено в'їжджати до Криму в цей час.

18. Це розпорядження КМУ було опубліковано 17 березня, коли обмеження в'їзду/виїзду вже набули чинності, таким чином, люди, на котрих поширюються заборони в'їзду/виїзду, не були поставлені до відома щодо нових обмежень, щоб встигнути повернутися до Криму або виїхати з півострова. Також обмеження за ознакою реєстрації місця проживання («прописки») не брали до віdomу багатьох інших обставин, через які людям необхідно перетнути КПВВ (лікування, політично умотивоване переслідування, смерть близьких родичів тощо).

19. 18 березня до розпоряджень КМУ було внесено зміни,¹⁸ що дозволяють виїхати/в'їхати з/до Криму громадянам України за умови наявності підстав гуманітарного сенсу (незалежно від реєстрації місця проживання). Рішення щодо пропуску через КПВВ на таких підставах ухвалює голова Державної прикордонної служби України.

20. ФСБ РФ з 00 год. 00 хв. 18 березня до 1 травня тимчасово обмежила в'їзд до Криму іноземних громадян й осіб без громадянства за розпорядженням уряду РФ № 635-р від 16 березня 2020 року.¹⁹ Таким чином, усім громадянам України, котрі не мають російських паспортів, незаконно виданих у Криму, заборонено в'їзд на півострів через російські КПВВ.

21. Це розпорядження було опубліковано 16 березня, тобто, люди, на котрих поширюється заборона в'їзду, мали менше двох днів, щоб дізнатися про це й встигнути в'їхати до Криму.

22. 25 березня уряд РФ насадив зміни, відповідно до яких дозволено в'їзд до Криму іноземцям й особам без громадянства, у котрих там мешкають близькі родичі.²⁰

23. 27 березня розпорядженням РФ запровадила нові обмеження на виїзд з РФ і Криму, заклавши з 30 березня пересування через КПВВ навіть для тих, хто має паспорти громадян РФ. Виключеннями є, наприклад, пересування «громадян РФ, котрі постійно мешкають на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей України» або випадки смерті близького родича.²¹

3. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Публічні заходи

24. Попри необхідність в умовах поширення COVID-19 обмеження масових заходів, у Криму після запровадження офіційних обмежень мали місце публічні масові заходи.

25. Як-от, 18 березня у Феодосії відбулася всеросійська акція «Сад Пам'яті» до «дня возз'єднання Криму з Росією». Крим значного скупчення людей на акції, важливо відзначити, що в ній брали участь представники однієї з найбільш вразливих груп – люди віком 65 років і вище, котрим як ветеранам вручали ювілейні медалі «75 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».²²

26. Масові заходи мали місце і в інших містах Криму. Зокрема, 20 березня відбулося урочисте відкриття дитячого садку у Джанкої,²³ 25 і 26 березня дитячий центр «Артек» провів масові заходи для дітей,²⁴ 28 березня у Сімферополі²⁵ та Ялті²⁶ пройшли сільськогосподарські ярмарки, які відвідала значна кількість людей віком за 60 років. Про організацію ярмарків і відкритих ринків повідомляли мешканці інших населених пунктів.

7. Після 27 березня співробітники поліції РФ оглядають торгівельні центри та інші місця роздрібної торгівлі та вимагають закрити місця продажу товарів, дозволених до реалізації наказом С. Аксьонова.

Медичні заклади

28. З 21 березня у лікарнях Севастополя заборонено відвідування пацієнтів, котрі перебувають на стаціонарному лікуванні, а також у поліклініках призупинено диспансеризацію та профілактичні огляди.²⁷

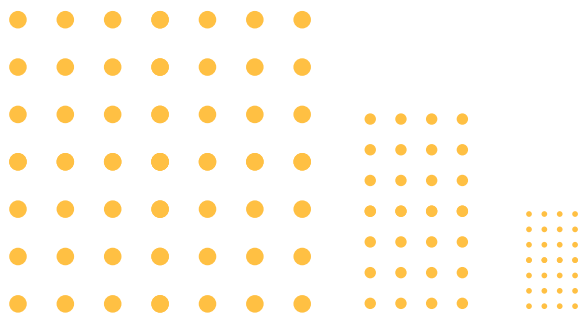
29. С 26 березня в Керчі призупинено проведення профілактичних медичних оглядів, диспансеризацію дорослого населення, обмежено відвідування у всіх відділеннях з цілодобовим перебуванням. Аналогічні обмеження вводяться і в інших містах Криму.²⁸

30. В Криму скасовується здійснення планових операцій та надання стоматологічних послуг, за виключенням екстреної медичної допомоги.

СІЗО й колонії

31. У колоніях Криму й СІЗО Сімферополя призупинено надання тривалих і короткотермінових побачень, заборонено допуск співробітників з підвищеною температурою тіла й осіб, прибулих впродовж останніх 14 днів з держав, де зафіксовано випадки COVID-19.²⁹

32. ФСВП декларує, що у разі виявлення в осіб, утримуваних під вартою, симптомів COVID-19, необхідно організувати їхню госпіталізацію до закладів охорони здоров'я. Проте в'язні повідомляють, що навіть у випадку характерних симптомів (сухе бухикання, температура впродовж кількох днів тощо) госпіталізація не відбувається. Більш того, таких осіб не тестують на COVID-19, вони продовжують контактувати з іншими в'язнями. Зазвичай огляди ув'язнених медичними працівниками обертаються лише на вимірювання температури тіла.

33. В судах Криму з 19 березня до 10 квітня запроваджені обмеження на прийом громадян, доступ до будівель судів, подачу документів і розгляд справ.³⁰ Справи про обрання, продовження, скасування та зміну запобіжного заходу продовжують розглядатися як справи невідкладного змісту. Попри міжнародні рекомендації щодо скорочення кількості осіб у місцях несвободи, кримські «судді» й далі подовжують терміни утримання під вартою у політично умотивованих кримінальних справах, ігноруючи клопотання адвокатів про зміни запобіжного заходу на домашній арешт. Як-от, 23 і 24 березня «Верховний суд» Криму пролонгував терміни утримання під вартою фігурантам «справи проти кримських мусульман» до 15 липня. Усього за цією справою після 17 березня було ухвалено 19 рішень щодо продовження термінів утримання під вартою (16 – у «ВС РК», 3 – у «Київському районному суді Сімферополя»).

Запобігання поширенню COVID-19 на робочих місцях

34. Більшість підприємств і організацій, за виключенням тих, чия діяльність призупинено наказом С. Аксьонова, продовжили роботу у штатному режимі, не переходячи на дистанційні форми. У більшості випадків антисептики для оброблення рук стали з'являтися на підприємствах наприкінці березня.

35. КПГ опитала місцевих мешканців у різних містах Криму, котрі повідомили, що в місцях реалізації продовольчих товарів вкрай рідко працівники використовують маски і антисептики. На питання про те, чому не використовують маски, найчастіше працівники відповідають, що або їх не забезпечили масками, або маска є, але одягають її тільки на випадок перевірки. 28 і 29 березня місцеві мешканці відзначають, що маски стали частіше використовуватися працівниками на робочих місцях.

Відповідальність за порушення обмежень

36. У рамках режиму «підвищеної готовності» співробітники МВС здійснюють «рейдові заходи з метою контролю дотримання обмежень». Кримчани повідомили КПГ, що до них за адресою реєстрації місця проживання приходили співробітники поліції з метою «поставлення осіб на карантинний облік», тобто дотримання заходів самоізоляції, тому що люди повернулися з підконтрольної Україні території. Такі дії були зафіксовані в Сімферопольському, Сакському та Кіровському районах Криму.

37. МВС РФ повідомило, що перевірить пост користувача Facebook Володимира Гарначука на предмет можливого поширення недостовірної інформації про COVID-19 «з метою спровокувати паніку серед населення».³¹

38. 29 березня, за словами «заступника начальника МВС Росії по Криму» Олександра Смагліна, стосовно місцевого мешканця, котрий захворів на COVID-19, відкрито кримінальну справу «за порушення самоізоляції та інфікування вірусом іншої особи».³² При цьому, стаття кримінального кодексу РФ не називається, експерти КПГ передбачають, що справу відкрито за ст. 236 КК РФ «Порушення санітарно-епідеміологічних правил».

4. ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, ДОСТУП ДО НЕОБХІДНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ І ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

39. За інформацією де-факто влади, станом на 28 березня було зареєстровано 20 випадків інфікування COVID-19 в Криму³³ (15 – у «республіці Крим» і 5 – у Севастополі). Інформація про перший випадок захворювання в Криму з'явилася 21 березня.³⁴

40. У Криму почали роботу «гарячі лінії» в міністерствах, містах і районах з питань COVID-19,³⁵ «Міністерство охорони здоров'я» Криму на своєму сайті публікує оголошення про ситуацію з COVID-19 і пропонує отримувати додаткову інформацію на спеціально створеному сайті «Стопкоронавірус.рф».³⁶

41. «Законодавчі збори» Севастополя опублікували телефони «гарячих ліній» для консультування з питань COVID-19.³⁷

42. За відповіддю «Міністерства охорони здоров'я» Криму, лікування пацієнтів, хворих на COVID-19, здійснюється в інфекційних відділеннях Євпаторійської міської лікарні (40 апаратів ШВЛ), Сімферопольської міської клінічної лікарні №7 (27 апаратів ШВЛ), Сакської районної лікарні (20 апаратів ШВЛ), Філії ФГБУ «Федеральний науково-клінічний центр спеціалізованих видів медичної допомоги й медичних технологій Федеральної медико-біологічної агенції» (36 апаратів ШВЛ). Також передбачається перспектива розгортання госпіталю на базі Сімферопольської міської клінічної лікарні №7 (13 апаратів ШВЛ) і Багатопрофільного медичного центру ім. М.А. Семашка (76 апаратів ШВЛ).

43. Втім багато медичних установ залишаються недостатньо готовими до лікування пацієнтів, хворих на COVID-19. Як-от, в інфекційній лікарні Керчі відсутня вода й недотримано санітарно-гігієнічні норми.³⁸

44. Також пацієнти лікарень, з котрими спілкувалася КПГ, повідомляють про нестачу медичних працівників і вкрай низьку обізнаність їх щодо необхідних заходів у разі виявлення пацієнтів з симптомами COVID-19.

45. Результати опитування декількох медичних працівників Криму засвідчують, що рівень діагностування COVID-19 вкрай незадовільний. Багатьох пацієнтів із симптомами COVID-19 відправляють на самоізоляцію в домашніх умовах без тестування. Крім того, тестувати в Криму людей з симптомами COVID-19 стали пізно, зазвичай вже після 17 березня. Також співробітники повідомляють, що пацієнтів, котрі надійшли до лікарень Криму до 17 березня з пневмонією чи іншими легеневими захворюваннями, не тестували на COVID-19.

46. Моніторинг КПГ кримських аптек, здійснений з 23 до 27 березня, підтвердив нестачу масок і спиртовмісних антисептиків на півострові,³⁹ попри постанову головного санітарного лікаря РФ про підтримку незнижуваного запасу засобів індивідуального захисту (маски й антисептики) в аптечній мережі.

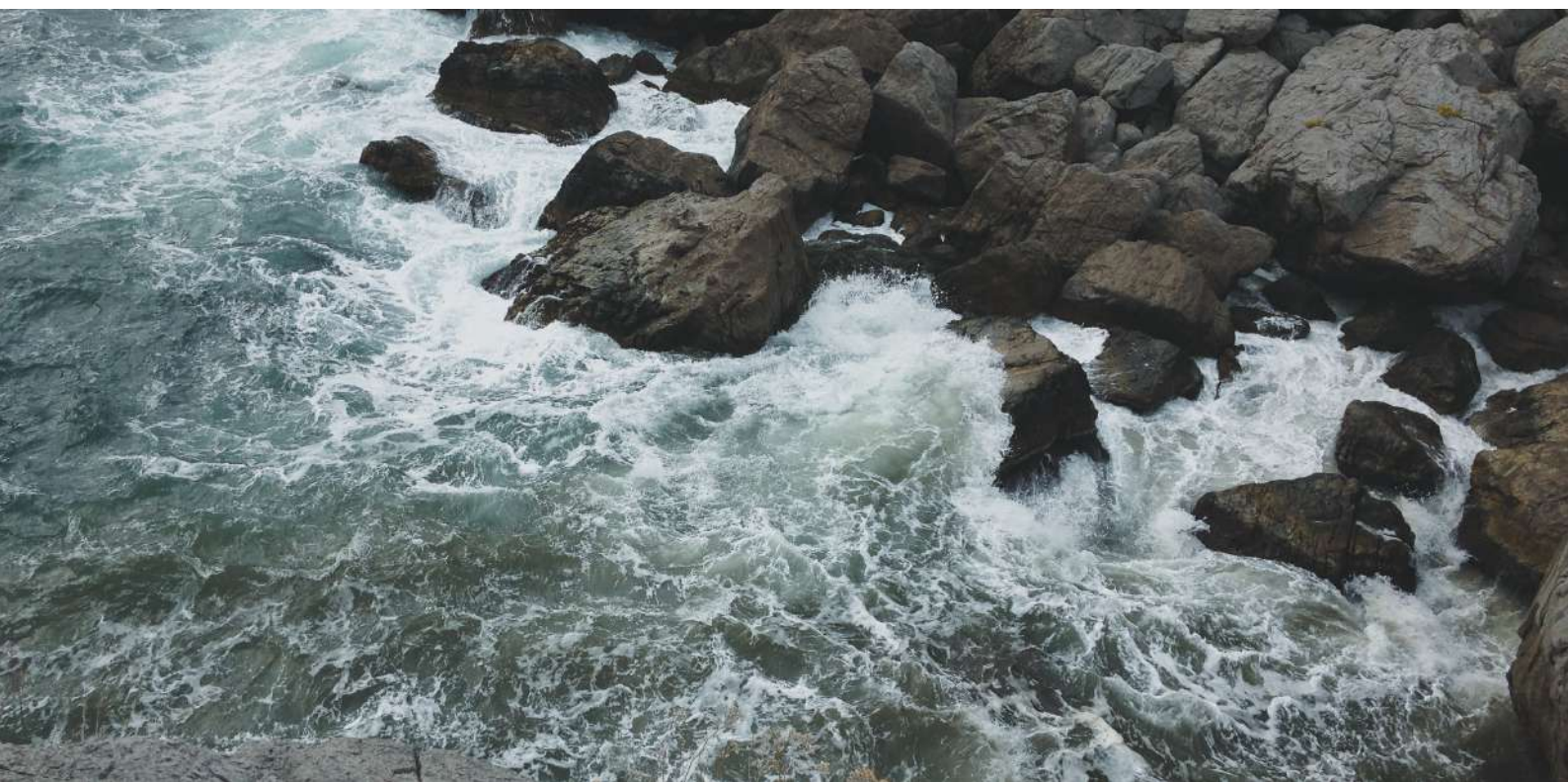
5. МОВА ВОРОЖНЕЧІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

47. Де-факто влада використовує ситуацію з COVID-19 з метою політичної пропаганди й підтримки ворожого ставлення до громадян України й української влади.

48. Я-от, широко висвітлювався епізод першого підтвердженого випадку COVID-19 в Криму. Особливий акцент окупаційна влада й проросійські ЗМІ робили на тому, що людина приїхала «з України» й нібито саме через Україну в Криму тепер COVID-19. Однак журналісти і представники де-факто влади ігнорували той факт, що в РФ, зокрема й у Краснодарському краї, випадки COVID-19 було виявлено раніше. Транспортне сполучення Керченським мостом не обмежувалося. Відповідно, COVID-19 міг потрапити на півострів до цього випадку з території РФ. Оскільки раніше не здійснювалося тестування, то ці випадки й не було зафіксовано. Після таких публікацій і заяв в інформаційному полі та соціальних мережах значно збільшилася кількість випадків застосування мови ворожнечі проти українців або тих, хто з різних причин перебував на підконтрольній Україні території.

49. 25 березня так званий «очільник Криму» С. Аксьонов на засіданні оперативного штабу і попередження поширення COVID-19 закликав керівництво МВС «відпрацювати усі прийоми рукопашного бою» на тих, хто приховує поїздки до інших країн.⁴⁰ Таким чином, С. Аксьонов прямо закликав силові структури Криму застосовувати необґрунтоване, незаконне насильство до кримчан, котрі не повідомили про закордонні поїздки.

6. ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

50. Моніторинг ситуації показує, що, попри офіційні рішення та заходи щодо запобігання COVID-19 в Криму, такі заходи є вже несвоєчасними. Де-факто влада Криму довгий час ігнорувала реальну загрозу поширення COVID-19 в Криму й не вживала необхідних заходів реагування.

51. Реальна ситуація з діагностуванням в Криму дає підстави стверджувати, що офіційні цифри про кількість випадків інфікування COVID-19 не відповідають дійсності.

52. Медичні установи і медичний персонал недостатньо підготовлені для надання лікувальної допомоги пацієнтам, котрі захворіли на COVID-19. Місцеве населення не забезпечено достатньою кількістю засобів індивідуального захисту.

53. За нормами міжнародного гуманітарного права, РФ є державою, яка окупує. Ст. 56 Конвенції про захист цивільного населення зобов'язує РФ за допомогою всіх наявних у неї засобів забезпечити й підтримувати діяльність санітарних і лікарняних установ і служб, охорону здоров'я та громадську гігієну на окупованій території Криму, що передбачає також профілактичні та превентивні заходи, необхідні для боротьби з поширенням епідемії.

54. Рекомендації для уряду України:

- не вводити вичерпний перелік підстав гуманітарного змісту для перетину українських КПВВ з Кримом, зберігши у такий спосіб можливість реагування на непередбачені обставини;

- інформувати громадян України, котрі не мають реєстрації місця проживання на підконтрольній Україні території, про алгоритм їхніх дій у разі підозри на інфікування COVID-19.

55. Рекомендації міжнародним організаціям і урядам демократичних країн:

- за спроможністю, здійснювати моніторинг ситуації поширення COVID-19 в Криму;

- не дозволяти РФ використовувати ситуацію з COVID-19 для зняття санкцій, що були запроваджені через окупацію Криму, порушення прав людини й норм міжнародного гуманітарного права.